

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 117

פרשת 'חיי שרה' - ה'תשפ"ג / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן תורה צ"א, פ"ו (ח"א)

רבקה נולדה מיד אחר העקידה / אברהם ויצחק דומים, וכן שרה ורבקה / יצחק היה לו בתחילה נשמה מצד הנקיבה / בת כ' כבת ז' ליופי / שינוי הטבע הניסי שהיה אצל אברהם ושרה / כשהבעש"ט בירך עקר ועקר שילדו רצו להענישו מהשמים / למה זה היה פלא בדורות ההם שאשה בת תשעים תלד / יופיה של שרה אף שהיתה איילונית / בת כ' כבת ז' ליופי - החידוש בגלל שהיתה איילונית / בת כ' היינו בת מאה ועשר, ובת ז' היינו צ"ז / עשר ספירות שבתפילין / הדעת - מפתח שכולל שש ספירות / באמונה יש אין סוף מדרגות / התפילין הם בחינת 'אמונה' / במלחמת עמלק ידי משה - 'אמונה', ביטלו את הכשפים / התפשטות האמונה בכל האברים של האדם / להאמין שבשעה שמרים ידיו בנטילה מקבל קדושה / כשזוכה לכבוש מדרגה באמונה יזכה לבסוף להבינה גם בשכל / דוגמאות לאמונה שכבר זוכים להבין אותה בשכל / אמונה ושכל - תפילין של יד ותפילין של ראש - אברהם ושרה / התכלות אברהם ושרה - מוחין ואמונה / ד' פעמים 'שנה' שבכורים אצל שרה ואברהם כנגד ד' פרשיות / הקשר בין 'שנה' לבין תפילין / אצל זרה זכר רק שנים ואצל אברהם גם ימים / שנים כשאדם נפטר, ימים כשאדם חי / אברהם זכה לבוא לפני הקב"ה בימים שלמים / כל יום יש השגה בתורה השייכת דוקא לאותו יום / יום ראשון בחסד - בחינת 'תורת חסד' / כיצד הלימוד בימי הגבורה והתפארת / דוגמא ללימוד התורה בבחינת נצח - נצחיות התורה / ימי חמישי ששי שבת - הוד יסוד מלכות / צריך להיות טוב כדי לזכות לקבל מהטוב שגנוז בכל יום / השער של חסד ואהבה של יום א' כולל כל השערים / אברהם זכה לטוב הגנוז בכל הימים כי היה וותרן בממונו / מדוע אברהם לא רצה בממון סדום אבל קיבל מפרעה ואבימלך

רבקה נולדה מיד אחר העקידה

א. שרה אימנו זכתה שתקרא פרשה על שמה: פרשת 'חיי שרה', וזאת יותר אפילו מהאבות, אברהם, יצחק, יעקב - ויוסף, (שאין פרשה שנקראה על שםם). והענין הראשון בפרשת 'חיי שרה' מתקשר לסוף פרשת וירא, ששם כתוב (בראשית כב, כג): "וַיְבָרֵךְ יְלֶדְ אֶת רַבְקָה", כל הייחוסים שכתובים שם נאמרו בשביל הפסוק הזה. ופירש"י (שם, כ) "בשבו מהר המוריה היה אברהם מהרהר ואומר, 'אילו היה בני שחוט כבר, היה הולך בלא בנים, היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא'. בְּשָׂרוֹ הַקְּבִ"ה: שנוולדה רבקה בת זוגו (של יצחק), וזהו: 'וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה' עכ"ל.

אברהם ויצחק דומים, וכן שרה ורבקה

ב. רש"י בתחילת פרשת תולדות מביא את הגמ' (בב"מ פז.) שאברהם ויצחק דומים. אבל גם שרה ורבקה היו דומות, כמו שנרמזו בפרשה שלנו בפסוק (בראשית כד, סז) "וַיְבָרֵךְ יִצְחָק הָאֵלֶּה שָׂרָה אִמּוֹ", ופירש"י שנעשית דוגמת שרה אמו, שכל הניסים שהיו לשרה היו לרבקה כמובא במדרש (בראשית רבה ס, טז). ולכאורה קשה, מילא אברהם ויצחק דומים כי הם אבא ובן, והיתה סיבה שיהיו דומים כמו שכתוב (בראשית כה, יט) "אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק", ופירש"י: 'לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה... מה עשה הקב"ה - צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל 'אברהם הוליד את יצחק'. אבל איך שרה ורבקה - שהן כלה וחמותה, יהיו דומות?

יצחק היה לו בתחילה נשמה מצד הנקיבה

ג. אלא שמובא באור החיים הקדוש (בראשית יח, ז) שיצחק היתה לו נשמה 'מסטרא דנוקבא' (נשמה מצד הנקיבה), וא"כ היתה לו את הנשמה של בת זוגו - של רבקה, כי הקב"ה יוצר כל הנשמה זכר ונקבה ביחד, והם למעלה נשמה אחת שמתחלקת לחלק זכרי - שזה הבעל, וחלק נוקבי - שזו האשה, ואצל יצחק היה לו את הנשמה של הנקיבה, היינו הנשמה של רבקה. וכיון שהנשמה היתה אצל יצחק, ממילא לא היתה בת זוג עד גיל שלושים ושבע אחר העקידה, כיון שהבת זוג שלו היתה בו. ורק בזמן העקדה כשיצחק

פרחה נשמתו, אז קיבל נשמה זכרית, והנשמה הנוקבית שלו יכלה לבוא ברבקה, ונהיתה לו בת זוג. יוצא שגם הנשמה של רבקה נולדה בתחילה משרה אצל יצחק, ולכן היתה דומה לשרה אמו.

בת כ' כבת ז' ליופי

ד. כתוב בפסוק בפרשתנו (בראשית כג, א): "וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שָׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה" אומר רש"י: "לכך נכתב שנה בכל כלל וכלל, לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו: בת ק' כבת כ' - לחטא (מה בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין אף בת ק' בלא חטא), ובת כ' כבת ז' ליופי" - כלומר כשהיתה בת עשרים היא היתה יפה כמו בת שבע. ולכאורה נשאל, מי יותר יפה, ילדה בגיל שבע או בחורה בת עשרים? ודאי שבחורה בת עשרים הרבה יותר יפה, ואם כן, למה רש"י אומר פה משהו הפוך, שבת עשרים כבת שבע ליופי? ואם היה כתוב הפוך, בת ק' כבת כ' ליופי, ובת כ' כבת ז' לחטא, היה מסתדר היטב. אבל לא כתוב כך.

שינוי הטבע הניסי שהיה אצל אברהם ושרה

ה. ויש לנו על זה תירוץ עמוק, מובא בגמרא (יבמות סד:): אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: שרה אמנו איילונית היתה, שנאמר (בראשית יא, ל) "וַתְּהִי שָׂרִי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלֶד" - אפי' בית ולד (רחם) אין לה", כלומר, שכדי ששרה תלד, צריך לעשות נס גדול שהיה לה רחם. עוד כתוב שם בגמרא שגם אברהם אבינו בהתחלה היה טומטום שלא היה יכול להוליד, ואברהם התפלל וזכה ללדת את ישמעאל. והניסים האלו להפוך את אברהם שהיה טומטום שיוכל להוליד, ואת שרה שהיתה איילונית שתוכל להוליד הם ניסים גדולים במיוחד של שינוי הטבע.

כשהבעש"ט בירך עקר ועקר שילדו רצו להענישו מהשמים

ו. ידוע שהבעל שם טוב הקדוש היה עושה הרבה מאות ניסים ומופתים, אבל מסופר שבזמן שהבעל שם טוב נסע לארץ ישראל והגיע לאיסטנבול, הגיעו אליו זוג מאשכנזי שלא יכלו להוליד, והביאו לו את כל צרכי הפסח בהרחבה. והבעל שם טוב אמר להם באמצע ליל הסדר, אני יודע על מה באתם, וכבר נושעתם, ובירך אותם שיזכו לבנים. ובעליית נשמה שהבעש"ט עשה בליל הסדר ראה שהשטן מקטרג עליו: איך זה שהבעש"ט עושה מה שרוצה ומשנה את הטבע? כנגד גזירת הבורא. ולכן השטן רצה להפסיד את הבעש"ט שלא יהיה לו עולם הבא. אבל מיד כששמע את זה הבעל שם טוב התחיל לרקוד, ושםח שסוף סוף יוכל לעבוד את הקב"ה לשמה לגמרי לגמרי, בלי לחשוב אפי' על שכר עולם הבא. כשראה זאת השטן, פחד מאוד, כי עכשיו הבעל שם טוב יעבוד את הקב"ה בכזו דבקות גדולה לשמה, בלי שום מחשבה אפי' על שכר של עולם הבא, וזה ודאי ישפיע מאוד, אפילו להביא את הגאולה, ולכן הוא אמר: 'תחזירו לו את עולם הבא', אמרו לו: 'אנחנו לא נותנים סתם', אמר להם תנו לו כפול, עד שהכפילו את שכרו של הבעל שם טוב לעולם הבא.

למה זה היה פלא בדורות ההם שאשה בת תשעים תלד

ז. למדנו מהמעשה הזה, שכדי לברך עקר ועקרה שלא יכלו ללדת בכלל כי הם היו וסרים ואיילוניות, זה משהו שעולה ביוקר, כי זה לשנות את הטבע לגמרי, (כלומר שזה נס גמור, ולא נס שמלוכב בדרך הטבע). וכך היה השינוי אצל אברהם ושרה, אצל אברהם כבר היה הנס

אומרים שהשערות נשרו מחמת צער ההריון, ובוודאי שהביאה ב' שערות, ולכן חייב להיות שהיא בוגרת. ולפי זה, אם בדורות הראשונים ילדו כבר בגיל שמונה שנים, כלומר שסימנים הגיעו להן כבר קודם בגיל שבע, ואם כן שרה שהיא מדורות הראשונים הביאה סימני איילוניות בגיל שמונה, ואם כן יוצא, שעד מתי שרה בודאי היתה יפה – עד גיל שבע (כי מאז היא קבלה סימני איילוניות), ולכן אמרו חז"ל – "בת כ' כבת ז' – ליופיו", וזה חידוש כי אפי' ששרה היתה איילונית – בכל זאת גם בגיל עשרים היא היתה יפה כמו בת שבע, כלומר קודם שנתגלו בה סימני איילוניות. וזה פשוט מאוד יפה בפירש"י, מה החידוש של בת כ' כבת ז' ליופיו.

אצל שרה יש לה שני מנייני חיים

יא. ונאמר עוד תירוץ לקושיה הזאת, והוא חידוש יותר גדול. כתוב בפסוק: "וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה", הגימטריה של 'זיהיו' = 37, כמה זה 'וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה' – החיים שחיה בהם ברוב טובה כמניין 'זיהיו' (37), כי רק מאז שנולד יצחק שרה התחילה לחיות חיים טובים, אבל בכל התשעים שנה שיצחק עדיין לא נולד, שרה לא הרגישה שהיא חיה, שהרי כתוב בגמרא (נדרים סד): "מי שאין לו בנים חשוב כמת", כמו שכתוב (אצל רחל בבראשית ל, א): "הֲבָה לִי בָנִים וְאִם אֵין מֵתָה אֲנֹכִי".

עוד כתוב (בראשית יח, יב): וַתִּצְחַק שָׂרָה ... אַחֲרֵי בְלִתֵּי הַיָּתֶה לִּי עֲדָנָה וְאֲדָנִי זָקֵן, ו"א ששרה בגיל תשעים היתה כמו זקנה. עוד כתוב (שם יח, ו): "וַיִּמְהַר אַבְרָהָם.. אֶל שָׂרָה וַיֹּאמֶר מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים קָמַח סָלֵת לוֹשִׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת", ואז כתוב: "וַיִּקַּח חֲמָאָה וַחֲלָב וּבָן הַבְּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנִיָּהם" – ואיפה העוגות ששרה עשתה? רש"י מביא את הגמרא (בב"מ פז): "ולחם לא הביא, לפי שפירסה שרה נדה, שחזר לה אורח כנשים אותו היום, ונטמאת העיסה, וכיון שאברהם אבינו היה אוכל חולין בטהרה, לכן לא היה שייך להביא להם לחם שנטמא, אלא רק חמאה וחלב שהכין אברהם, מפני ששרה טמאה את הבצק – כי פירסה נדה וחזר לה 'אורח כנשים', וממילא כל הלחם והעוגות היו טמאות."

בת כ' היינו בת מאה ועשר, ובת ז' היינו צ"ז

יב. שרה מגיעה לגיל תשעים, ופתאום היא נולדת מחדש, וחוזר לה 'עדנה'. רש"י מסביר שני פירושים ל'עדנה': שנעשה לה עידון וצחצוח בשר (כמו אשה צעירה), דבר אחר, לשון עידן וסת נידות. כלומר ששרה בגיל תשעים חזרה להיות צעירה. ולפי זה נאמר תירוץ חדש: כי מגיל תשעים התחיל אצל שרה מנין שנים חדש, כי חזרה כמו להיוולד מחדש וכנ"ל. ולכן לפ"ז בת עשרים הכוונה כשרה היתה בת מאה ועשר, ואז היא היתה כבת ז' ליופיו, היינו כמו כשהיתה בת תשעים ושבע, שזה רק שבע שנים אחר שחזר היופי שלה בגיל תשעים, שבודאי היתה יפה מאוד בגיל תשעים ושבע.

כלומר, "וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה", זה מדבר גם על השלושים ושבע שנים של 'זיהיו' כיחידה בפני עצמה, ועל זה יש את הדרשה של 'בת כ' כבת ז' ליופיו'. ואז יוצא שגיל עשרים של שרה היה כשהיתה בת מאה ועשר. וזה החידוש, שאפילו כשהיתה זקנה בת מאה ועשר, היא היתה כמו שהיתה בגיל תשעים ושבע. ואם אמרנו שבגיל תשעים חזר לה היופי ועידון בשר, בודאי ששבע שנים אחר כך היא עדיין תישאר יפה, וזה בת כ' כבת ז' ליופיו.

וזהו שכתוב: "שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה", ופירש"י: "כולן שוין לטובה". וקשה, וכי כל השנים של שרה היו שוות לטובה? הרי תשעים שנה היא סבלה כל כך, (הרעב בארץ, יורדים למצרים ושם פרעה חוטף אותה, ואח"כ

קודם לידת ישמעאל, שהקב"ה הפך אצלו את הטבע ונתן לו את האפשרות להוליד. אבל אצל שרה עדיין התעכב הנס, וכבר היתה בת תשעים, ולכן כתוב (בראשית יח, יב): "וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ ... אַחֲרֵי בְלִתֵּי הַיָּתֶה לִּי עֲדָנָה וְגו'". וכאן שואלים, למה שרה לא מאמינה שהיא תלד בגיל תשעים, הרי שם היה עדיין חי והיה קרוב לגיל שש מאות שנה, ועדיין ילד, שהרי תמר כלת יהודה אשת ער ואונן, היתה בתו של שם (בראשית רבה פה, י – ולכן דנו אותה 'כבת כהן שזינתה בשריפה', כי שם היה כהן), ובודאי לא היתה מבוגרת, אלא צעירה יחסית קרובה לגיל של יהודה ובניו. וא"כ נמצא ששם ילד ממש בסוף ימיו, והרי שבזמן האבות היה מצוי שנשים ילדו גם בגיל יותר מבוגר, ואמנם רש"י פירש שבימי האבות כבר התמעטו השנים וילדו האנשים בגיל צעיר. אבל עדיין לא מיושב לגמרי, כמו ששאלנו משם שחי אז. וא"כ, למה עושים רעש גדול מזה ששרה הזקנה בת תשעים תלד.

ועוד קשה, הרי מצינו שיוכבד אמו של משה ילדה אותו בת מאה שלושים שנה, וזה היה כשלוש מאות ועשרים שנה אחרי לידת יצחק. ולא מצינו שנעשה מזה רעש גדול, על יוכבד. ונוסיף עוד שהיום עם כל התפתחות של הרפואה, אם יגידו לך שאשה בת תשעים ילדה ע"י טיפולים, אז למרות שיש בזה חידוש גדול, אבל נוכל להאמין בזה, כי זה לא דבר לגמרי מופקע. ואם כן, מה החידוש בזה ששרה בת תשעים יולדת?

הנס אצל שרה כי היתה גם איילונית

ח. והתשובה: כתוב: וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ פירש"י: 'מסתכלת במעיה ואמרה, אפשר קרביים הללו טעונים ולד, שדיים הללו שצמקו, מושכין חלב?' (תנחומא שופטים יח). שרה יודעת את המצב שלה שהיא עקרה ואיילונית, ולא רק זה שהיא כבר בת תשעים וזקינה. ובשביל זה צריך נס גדול, כמו שהבאנו את הסיפור שהיה אצל הבעל שם טוב הקדוש, ולכן זה אחד הניסים הגדולים. וכשרה שמעה מהמלאך שיוולד לה בן, היא מאוד תמהה על דבר הזה.

יופיה של שרה אף שהיתה איילונית

ט. כאמור שרה היתה איילונית, וכתוב בגמרא יבמות (דף פ:) שיש כמה סימנים לאיילוניות, והמשותף לכל הסימנים שהיא כמו גבר, (יש לה קול כגבר, ושערות כמו גבר, ואין לה דדים ושיפולי מעיים כנשים) ז"א שאיילוניות בדרך כלל היא לא יפה, ובכל זאת אצל שרה כתוב (בראשית יב, א): "הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יִפֶּת מְרָאָה אֶת" ומפורש בגמרא בבא בתרא (דף נח.) "הכל בפני שרה כקוף בפני אדם", כי שרה אמנו היתה כל כך יפה, שאם היו מעמידים לפני שרה את כל הנשים בעולם, כולן היו לעומתה כמו קוף בפני אדם."

בת כ' כבת ז' ליופיו - החידוש בגלל שהיתה איילונית

י. עוד מובא בגמרא בסנהדרין (דף סט:) "דורות הראשונים היו מולידים לגיל שמונה שנים" (הם היו חזקים ובריאים וכבר בגיל 8 היו מולידים), ובגמרא יבמות (סוף דף יב:) כתוב לפי מ"ד אחד: "בנים עדיפי מסימנים". (יש מחלוקת, לפי רב ספרא: בנים הרי הם כסימנים) [אומרים בדרך הלצה, שאפילו שכתוב בגמ' (בב"ב קמא): "בת תחילה סימן יפה לבנים", אבל האדם אומר: סימנים זה מצויין הכל טוב, אבל בנים עדיפי מסימנים... – כי הוא רוצה בן ולא מסתפק רק ב'סימנים']. אלא שיש בזה נפקא מינה: אישה לא יכולה ללדת רק אם בא לה קודם סימני בגרות, ואם היא ילדה, אפילו שלא ראינו סימנים,

אמונה שהוא רק בלב (בחינת תפילין של יד). והעקב שצריך להיות לאדם אמונה כל כך, עד שיתפשט בכל האיברים, כמו שמוכח בכתבי האר"י (עץ חיים של"ד פ"ב), שצריך להגביה ידיו בשעת נטילה נגד הראש, כדי לקבל הקדשה. נמצא שצריך לזה אמונה בהידיים, ע"כ. ונראה לכלול בכוונתו הקדושה, שאדם צריך לחזק את האמונה בידיים, כי צריך להיזהר מאוד מהענין של: "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח, יז) ולגלות אמונה גם בידיים, שלא להחזיק חס ושלוש לעצמו את הכח שעשה את ממונו בידיו, אלא להאמין באמונה שלימה, שכל מעשה ידיך, הם מאת ה' יתברך.

והנה כבר רמזנו שהאמונה שבלב היא כנגד תפילין של יד שמניחים אותם כנגד הלב ביד שמאל. אבל ההנחה והקשירה נעשית על ידי הידיים – היינו על ידי האמונה שבידיים, כי כתוב (דברים ג, ח): "וּקְשַׁרְתֶּם לְאוֹת עַל יָדְךָ" – יש יד קושרת (ימין) ויש יד נקשרת (שמאל), כי לוקחים את התפילין של יד עם יד ימין, וקושרים את יד שמאל ע"י הרצועה של התפילין שהן שחורות, שגם הם בספירת המלכות, שהיא האמונה. וכשאני קושר עם יד ימין את יד שמאל, אני מבטל את הכפירה של "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", ואני מראה שהכל זה אמונה.

במלחמת עמלק ידי משה - אמונה, ביטול את הכשפים

יז. כשיש מלחמה עם עמלק, אזי ידי משה שנאמר בהם (שמות יז, יא) "וַיִּהְיֶה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבֹר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבֹר עַמְלֵק" – זה כח אמונה, עמלק נלחם איתנו בכשפים, וכמו שפרש"י (שם, ט) "וזהו: דבר אחר בחר לנו אנשים שידועין לבטל כשפים לפי שבני עמלק מכשפין היו". ועל פי טבע של הכשפים, לא היו ישראל יכולים לנצח במלחמה, אלא רק בזכות האמונה – "וַיִּהְיֶה יָדוֹ אֲמוּנָה עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ", וכמו שמפורש במשנה (ר"ה דף כט). יוכי ידיו של משה עושות מלחמה?... אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים, ואם לאו היו נופלים". כלומר, שברגע שלא היה אמונה – ח"ו ישראל נחלשין וגובר עמלק, ולמה? כי באמת על פי פעולת הכשפים שהיו אז – עמלקים היו מנצחים, ורק ע"י ידיו של משה שהן בחינת אמונה – נצחנו במלחמה.

התפשטות האמונה בכל האברים של האדם

יח. אומר רבינו ז"ל: כִּי יֵשׁ בְּכֶה מִיְּנֵי אֲמוּנָה (ו"א שיש כמה מדרגות מדרגות באמונה) יש אמונה שהוא רק בלב, (כמו שאנשים אומרים אני מאמין בלב, כמעט כל יהודי הוא מאמין בלב, ויודע שיש אלוקים ומאמין בקב"ה, אבל קשה לו לקיים תורה ומצוות, ולכן הוא רק מאמין בלב ולמרות שזה גם משהו, אבל זה לא מספיק בכלל). "והעיקר שצריך להיות לאדם אמונה כל כך עד שיתפשט בכל האיברים". כלומר, שבכל אבר ואבר שאדם עושה בו פעולה, הוא מאמין בה אמונה שלמה שהכח של האבר הזה הוא רק מהקדוש ברוך הוא.

להאמין שבשעה שמרים ידיו בנטילה מקבל קדושה

יט. למשל כשאדם הולך ברגליים, הוא מבין שהוא יכול ללכת רק מכח האמונה שהפשטתה ברגליים. ורבינו ממשין: "כמו שמוכח בכתבי האר"י שצריך להגביה ידיו בשעת נטילה נגד הראש, כדי לקבל הקדשה, ע"כ. רבינו אומר חידוש בשם האר"י ז"ל, כשאדם נוטל ידיים, והוא מרים את הידיים, ומאמין באמונה שלמה שעכשיו אני הקטן, מקבל כזה שפע של קדושה מאת הקב"ה. ולכן

אבימלך, ושנים של עקרות, והגר שפחתה מזלזלת בה, שנים רבות של קושי וסבל ואם כן, איך כתוב שחיי שרה כולן שווים לטובה? והתירוץ, שזה הולך על המילה זיהוי – היינו שלושים ושבע השנים היו הכי טובות שמאז שנולד יצחק על זה נאמר: 'כולן שווין לטובה'.

עשר ספירות שבתפילין

יג. רבי נתן בליקוטי הלכות (הל' תפילין ה, לח) דורש את הפסוק "וַיִּהְיֶה חַיִּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעִים שָׁנִים שָׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה" על ענין התפילין. והוא דורש שבוה שכתוב ד' פעמים שנה זה מרמז על ד' פרשיות התפילין (ע"ש באריכות), וגם זה בחינת "וַיִּהְיֶה חַיֵּי שָׂרָה", כי כתוב בגמרא מנחות (סוף דף מד.) אמר ריש לקיש: כל המניח תפילין מאריך ימים – בחינת חיים, שנאמר (ישעיה לח, טז) "אֲדַנִּי עֲלֵיהֶם יְחִיו". מבואר בדבריו שיש קשר בין תפילין לבין השנים שחיותה שרה, וכמו שנבאר לקמן ששרה היא באמת בחינת תפילין של יד לעומת אברהם שהוא תפילין של ראש.

לתפילין יש שני מרכיבים עיקריים – הפרשיות והבתים. הבתים הם שחורים. וכתוב (שיר א, ה): "שְׁחֹרָה אָנִי וְנֹאדָה", וכתוב (שם, ו) "אֵל תִּרְאוּנִי שְׂאֵנִי שְׁחַרְחַרְתָּ" – ומרמז על 'בת עין' – השחור שבעין (האישון) – 'ספירת המלכות'. ולפ"ו הבתים והרצועות השחורים הם רמז לספירת המלכות.

כללות התפילין הם בחינת – 'כתר', כי מניחים אותם על הראש כמו כתר, וגם תפילין של יד נקראים 'כתר המלכות'. וארבע הפרשיות שבתפילין, הם בחינת 'מוחין' – 'חכמה' ו'בינה' 'חסדים' ו'גבורות'. פרשת 'קדש לי' – בחכמה (קודש בחכמה). זיהיה כי יביאך – בבינה. זאהבת' – 'חסדים', זיהיה אם שמוע' – גבורות.

הדעת - מפתח שכולל שש ספירות

יד. לפי הקבלה שש הספירות התחתונות נקראות: 'חסדים' ו'גבורות', והן כלולות ב'דעת' (שהיא הספירה השלישית אחרי חכמה ובינה כשהיא במקום כתר), כי בדעת יש 'חסדים' ו'גבורות', ובדעת כלולים כלשש הספירות שמתחתיו. הוזהר בספרא דצניעותא (פרשת תרומה ח"ב דף קעז.) קורא לדעת: "מִפְתָּחַא דְכָלִּיל בְּשִׁית" (מפתח שכולל שש ספירות). ומבואר בהאר"י ז"ל שהטעם שהספירות התחתונות נקראות בשם כולל – 'חסדים' ו'גבורות', כי 'חסדים' ו'גבורות' הן החיות שלהם, כי הדעת שמעליהן היא נותנת למטה לכל הספירות מחסד ועד יסוד, את החיות של חסדים וגבורות. ובאותיות קבלה: יש בדעת ה' חסדים וה' גבורות, והם כנגד חסד גבורה תפארת נצח הוד, שמקבלים כל אחד מהם חסד אחד וגבורה אחת, ומלבד זאת יש התכללות כל החמש חסדים וכן החמש גבורות ביסוד).

התפילין הם בחינת אמונה

טו. שוב, כל העשר ספירות שבתפילין, הם כך: התפילין בעצמם – הם בחינת 'כתר'. פרשת 'קדש' – 'חכמה'. פרשת זיהיה כי יביאך' – 'בינה'. פרשת זאהבת' ופרשת זיהיה אם שמוע' – שהם 'חסדים' ו'גבורות' הם בעצם כל השש ספירות מחסד ועד יסוד. ובתי התפילין והרצועות הם בספירת המלכות. וספירת המלכות היא בחינת אמונה, כי ספירת המלכות היא השכינה והיא נקראת 'אמונה' כמפורש בתיקוני זוהר בהקדמה (דף ה.).

באמונה יש אין סוף מדרגות

טז. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה צ"א) על הפסוק (שמות יז, יב): "וַיִּהְיֶה יָדוֹ אֲמוּנָה עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ" וז"ל: כִּי יֵשׁ בְּכֶה מִיְּנֵי אֲמוּנָה, יש

ומתעלה במדרגות האמונה, על ידי שאני זוכה על ידי האמונה בסוף להבין בשכל, ואז אני משתמש באמונה לדברים יותר דקים שצריכים שכל יותר גדול להביןם, עד שגם אותם אזכה להבין בשכל ולעלות אותם לבחינת תפילין של ראש.

תפילין של יד ותפילין של ראש - אברהם ושרה

כג. מבואר בגמ' בסוטה (דף יז.) שבזכות אברהם אבינו זכינו למצות תפילין, כשאמר למלך סדום (בראשית יד, כג) "אם מחוט ועד שרוף נעל" וכפי זה יש לרמוז את אברהם אבינו במצות תפילין, ובפרטות אברהם הוא תפילין של ראש - בחינת שכל ומוחין, ושרה - תפילין של יד בחינת 'מלכות'. אברהם היה 'החכם מכל האדם' - עד שבא שלמה המלך, כמו שכתוב (מלכים א' ה, יא) "ותרב חכמת שלמה... ויחכם מכל האדם מאיתן האזרחי" - ומיהו איתן האזרחי? זה אברהם אבינו כמו שפירש"י: "מכל האדם" - זה אדם הראשון, "איתן האזרחי" - זה אברהם, וכן בתהלים (פסא:) "משפיל לאיתן האזרחי", פירש"י: אברהם אבינו. נמצא, שאברהם הוא בחינת 'שכל' כי השיג את האמונה בהקב"ה בשכל שלו. לעומת זאת שרה אמנו היא ספירת 'המלכות' כמו שכתוב בגמרא (ברכות יג.) שרי היא שרה, בתחילה נעשית שרי לאומתה ולבסוף נעשית 'שרה' (מלשון שרה) לכל העולם כולו. שרה היתה מלכת העולם, והיא ספירת המלכות. ולכן אברהם הוא בחינת תפילין של ראש - שעל המוחין והשכל, ושרה היא תפילין של יד' שהם בחינת 'ספירת המלכות'.

התכללות אברהם ושרה - מוחין ואמונה

כד. אבל באמת יש התכללות אברהם בשרה ושרה באברהם, כי אברהם כמה שהיה חכם, היה גם ראש למאמינים (עי' לקוטי מוהר"ן כת, ב.) ולכן כתוב בו (בראשית טו, ו): "והאמן בה' ויחשבה לו צדקה". וכן גם בשרה יש בחינה של שכל, ששרה הבינה מה שעושה ישמעאל, ואומרת לאברהם (שם כא, ו): "גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק", והקב"ה אומר לאברהם (שם, יב): "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה" - (בקול רוח הקדש שבה, למדנו שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות. רש"י.) ולפי פשט שרה הבינה בשכל יותר מאברהם איך להתנהג עם הגר וישמעאל. כלומר שמצד אחד הסברנו שאברהם בחי' שכל, ושרה היא בחינת אמונה (שהיא המלכות). ומצד שני, תמיד יש בחינת 'אחליפו דוכתייהו', שזה נקרא זיווגים, כי לאברהם יש שלמות האמונה (והאמן בה' ויחשבה לו צדקה), וגם בשרה יש בחינה של שכל "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה" הקב"ה אומר לאברהם: שרה חכמה תקשיב לה, היא יודעת מה שהיא אומרת.

והביאור בזה, כי גם בתפילין של ראש יש פרשיות ובתים, שזה מוחין ואמונה, וגם בתפילין של יד יש פרשיות ובתים, שזה מוחין ואמונה, ולכן אף שבכללות תפילין של ראש הם אברהם, אברהם בעצמו יש בו גם שכל וגם אמונה. וגם בתפילין של יד שהם שרה, יש בהם גם שכל וגם אמונה - בחי' פרשיות ובתים. וזהו שאמר רבינו, שעל ידי אמונה באים לשכל, כי באמת בכל דבר יש את שתי הבחינות יחד, גם אמונה וגם שכל.

ד' פעמים 'שנה' שמכרים אצל שרה ואברהם כנגד ד' פרשיות

כה. ובוה נבין את דברי ר' נתן בלקוטי הלכות הנ"ל (תפילין ה, לח), וז"ל: "ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי

אומר רבינו שזו מדרגה גבוהה של אמונה, כשאדם מאמין שבכל פעם שהוא מקיים מצות נטילת ידיים, והוא מרים את הידיים, כמו שכתוב (תהלים קלד, ב) "שאו ידכם קדש וברכו את ה'" - שבזמן הברכה, הוא מקבל שפע של קדושה ומתקדש בקדושה עילאה.

ואומר רבינו: "נמצא שצריך לזה אמונה בהידיים להאמין שמחמת שפגפגיה ידיו פנגד הראש - מקבל הקדושה, כי בלא אמונה אינו פלוס, כמו שכתוב (תהלים קיט, פו) "כל מצותיך אמונה". רבינו מסביר, שאם אדם לא מרים את הידיים באמונה, אלא סתם בגלל שהוא רגיל בנטילת ידיים אוטומטית להרים את הידיים שלו, אבל הוא לא מאמין וחושב שעכשיו ע"י שהרמתי את הידיים אני מקבל שפע קדושה בידיים שלי זה לא כלום, "כי בלא אמונה אינו פלוס", וכמו שכתוב: "כל מצותיך אמונה" - כל המצוות שאתה מקיים, העיקר שאתה מקיים אותם באמונה. ובכל מצוה ומצוה צריך לשלב את האמונה.

כאמור בקשירת התפילין: יש את יד ימין שהיא הקושרת, ויש את יד שמאל שהיא הנקשרת, והקשירה נעשית על ידי רצועות שהן שחורות - 'מלכות'. יד ימין היא 'חסד', והיא קושרת את יד שמאל - שהיא 'גבורה', ולכן היא נוטה יותר לפגם של: "כפי' (גבורה) ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", ולכן יד ימין ה'חסד' קושרת את הגבורה ברצועות שהם אמונה, ואז יד שמאל (גבורה) מבינה שאין לה שום כח, אלא הכל זה אמונה. וזה הכוונה בתפילין של יד.

כשזכה לכבוש מדוגה באמונה יזכה לבסוף להבינה גם בשכל

כז. וממשיך רבינו ואומר: וכשיש לו אמונה פזו, בא מן האמונה אל השכל (בחינת פרשיות התפילין - שהם בחינת מוחין). וכל מה שמחזיק את עצמו באמונה, בא אל שכל יותר. כי הדבר שהיה צריך מתחלה להאמין, עכשיו בשבא אל אמונה יותר גדולה, מבין הדבר הראשון בשכל. כשבאים לאמונה - תפילין של יד, זוכים להבין את מה שהאמנתי בו גם בשכל - תפילין של ראש, שבאים בלי שום הפסק מיד אחר תפילין של יד, ומניחים אותם על המוח מקום השכל. כי על ידי 'אמונה' הקדוש ברוך הוא נותן מתנה שאת המדרגה שזכית להאמין בה היטב, תשיג אותה בשכל.

דוגמאות לאמונה שכבר זוכים להבין אותה בשכל

כא. ולכן יש הרבה דברים שאנחנו כבר לא צריכים רק להאמין, כי זה כבר אנחנו מבינים בשכל, שבודאי זה כך. למשל, אנו לא צריכים להאמין שהקב"ה ברא את העולם, כי אנחנו כבר משיגים את זה בשכל, שלא ייתכן שהעולם נוצר מעצמו בלי בורא. וזה שהקב"ה משגיח בעולם, אני ג"כ משיג בשכל, כי אני רואה איך הקב"ה מנהל את העולם, ועושה ניסים ומשנה את הטבע. מתי אני צריך להאמין? במדרגה יותר גבוהה מהבנת השכל שלי, במקום שלי אין שם עדיין שכל והגיון. למשל כשרואים הנהגה של 'צדיק ורע לו, רשע וטוב לו', ולא מבינים את הנהגת השי"ת, כי אין לזה הסבר שכלי, פה צריך להפעיל אמונה, וזוהי אמונה במדרגה הרבה יותר גבוהה.

אמונה ושכל - תפילין של יד ותפילין של ראש

כב. השילוב הזה של אמונה ושכל - זה בחינת תפילין של יד - שכללותו הוא בספירת המלכות, לעומת תפילין של ראש שכללותו הוא על המוח והשכל. היינו שאני כל הזמן עולה

מספיד את עצמך?!"... אתה מדבר כמו על אדם שכבר נפטר, אדם חי – לא מתפאר בעבר, אלא הוא חי את ההווה. ולכן אדם שנפטר, החיים שלו נקראים 'שנים', מלשון 'לשנות ולחזור', לומדים פרק ושונים וחוזרים עליו. 'שנה' – זה ענין של מחזוריות, כשמסתיימת השנה מתחילה שנה חדשה.

אברהם זכה לבוא לפני הקב"ה בימים שלמים

כט. ולפי זה, כששרה נפטרה אנחנו מדברים על 'שנים', וגם אצל אברהם כשהוא נפטר מדברים על 'שנים'. אלא שאצל אברהם יש עוד חידוש: 'ואברהם זקן בא בימים' – יש לו בחינה של 'ימים', והזוהר בפרשתנו (ח"א דף קכט.) אומר שאברהם בא עם כל הימים שלו לקב"ה, מאז שהוא נברא, בכל יום מהימים שלו, אברהם חי ימים שלמים. רק השלוש שנים הראשונות שלו לא נחשבות כמ"ש (בראשית כו, ה) "עקב אשר שמע אברהם בקלי" – 'עקב' גימ' 172, כי אברהם חי קע"ה (175) ועד גיל שלוש שנים לא הכיר את בוראו, ולכן מחשיבים רק את השנים מגיל שלוש עד סוף ימיו, כמבואר בגמ' בנדרים (סוף דף לב.).

כל יום יש השגה בתורה השייכת דוקא לאותו יום

ל. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה פי"ד) וז"ל: "איתא בגמרא (מגילה כח): "במה הארכת ימים, אמר לו ותתן הייתי במקמוני". ויש להבין, וכי בגלל שאדם וותרן לאחרים בממונו ולא מתעקש וכו', זה סיבה להאריך לו את הימים? ורבינו מסביר בפנימיות את הקשר בין וותרן בממון לאריכות ימים. והוא מביא את הזוהר, בזהר הקדוש (פרשה נשא דף קכג), וזה לשונו: 'תא חזי לישית ימי בראשית, לכל חד את ליה פרוצופה דההוא דרגא דאנהיג ליה, ולא תשכח יום דלית ביה טוב וכו'.

יום ראשון בחסד - בחינת 'תורת חסד'

לא. וביאור דברי הזוהר הקדוש, שבכל יום זוכים להשגה מסוג אחר בתורה, שהיא השגה ששייכת דוקא לאותו יום. והחילוק בין הימים הוא כפי הספירות. כי יום ראשון הוא בחסד, והשני בגבורה וכו'. והנה יום ראשון זו בחינת (משלי לא, כו) "ותורת חסד על לשונה", ודרשו בגמ' בסוכה (דף מט:), שאם אדם לומד תורה על מנת ללמוד זה בחינת 'תורת חסד'. ולפ"ז העבודה ביום ראשון היא ללמוד את התורה באופן כזה שאני מברר מתוך הלימוד שלי איך אני מלמד לאחרים.

ביצד הלימוד בימי הגבורה והתפארת

לב. יום שני בגבורה, צריך ללמוד את התורה באופן זה, שאדע איך אני מוציא מלימוד התורה עצות טובות כדי להתגבר על התאוות שלי, על היצר הרע שלי. וביום שלישי שהוא בתפארת, יש ללמוד איך מתוך הלימוד הזה יהיה התפארות להקב"ה, להבין את שבחו וגדולתו של הקב"ה. וכן לדעת את השבח והגדולה של ישראל, כי הקב"ה כל הזמן מתפאר בעם ישראל, (כמבואר בליקוטי מוהר"ן תורה י"ז).

דוגמא ללימוד התורה בבחינת נצח - נצחיות התורה

לג. וכן ביום רביעי שהוא כנגד ה'נצח', איך כל סוגיה מושכת לי חיי נצח לעולם הבא. כלומר, איך הסוגיא הזאת היא נצחית, שהיא לא רק שייכת לישור שנגח את הפרה' – שזו סוגיא ממונית של העולם הזה, אלא איך היא שייכת גם כן לחיי נצח של העולם הבא.

שרה" – וז"ל: ארבע פעמים 'שנה' כנגד ארבע פרשיות שבתפלין שהם עקר חיות השנים שחי האדם, ע"כ. כבר הבאנו מהגמ' במנחות שתפלין הם בחינת חיים, וכאן שמדבר על שני חיי שרה, וזכר ד' פעמים שנים יש בזה רמז לד' פרשיות שבתפלין.

כבר אמרנו ששרה זה בחינת תפלין של יד, ואברהם בחינת תפלין של ראש, וא"כ צריך למצוא גם אצל אברהם רמז לד' פרשיות, ואכן בסוף הפרשה בפטירת אברהם כתוב (בראשית כה, ז): "ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים" – וגם כאן כתוב ארבע פעמים את המילה 'שנה'. נמצא, שגם באברהם וגם בשרה כתוב ד' פעמים שנה – כנגד ד' פרשיות של תפלין של יד ושל ראש.

הקשר בין 'שנה' לבין תפלין

כו. רק שעדיין צריך לבאר יותר את הקשר בין 'שנה' לבין תפלין, והנה רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה מ' ח"ב) שראש השנה זה בחינת תפלין, כי תפלין הם בחינת השגחת ה' על עם ישראל, ובראש השנה ג"כ כתוב שהוא בחינת 'השגחה', שנאמר (דברים יא, יב) בארץ ישראל – "ארץ אשר ה' אלהיך ה' אלהיך ה' אלהיך, תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה". ולכן ביאר שם רבינו באריכות שראש השנה זה בחינת תפלין שהם בחינת 'השגחה'. ובראש השנה נכללת כל השנה, נמצא שתפלין זה בחינת 'שנה'.

אצל זה זכור רק שנים ואצל אברהם גם ימים

כז. והנה כשנתבונן בפסוקים הנ"ל, בפסוק של שרה כתוב רק שנים – "ויחיו חיי שרה מאה שנה", ולא כתוב ימים, ואילו אצל אברהם גם ימים וגם שנים – "ואלה ימי שני חיי אברהם". וגם בפסוק הידוע בפרשה (בראשית כה, ז): "ואברהם זקן בא בימים וה' ברוך את אברהם בכל", נזכר רק ימים ולא שנים. ואם כן, הפרשה מתחילה עם "חיי שרה מאה שנה" ולא מוזכר אצלה ימים. והפרשה ממשיכה רק עם הימים של אברהם, כי שם לא מוזכר 'שנים', והפרשה מסיימת בימים וגם בשנים של אברהם ימי שני חיי אברהם". כלומר, אצל שרה מוצאים רק בחינת 'שנים', ואצל אברהם גם ימים וגם שנים, וצריך להבין למה.

שנים כשאדם נפטר, ימים כשאדם חי

כח. ונשים לב, כשמברכים אדם מברכים אותו 'באריכות ימים' – ימים דייקא, כשאדם נפטר אומרים 'כמה שנים הוא חי'. כלומר, כשאדם עדיין חי – מדברים על הימים שלו, וכשאדם נפטר מדברים על השנים שלו. כי כשאדם חי, לא מענין אותי מה היה, אלא אני מדבר על כל יום ויום, "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", ואני מתבונן איזה חידוש יתן לי בעז"ה היום הבא, כל יום הקב"ה נותן לנו חידוש. כשאדם חי אומרים לו: "אל תסתכל על מה שעבר, תסתכל על ההווה" – על היום הזה שאתה חי בו. וכמו שאומר רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה רע"ב), וז"ל: "היום אם בקולו תשמעו" (תהלים צה, ז), זה כלל גדול בעבודת השם, שלא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום וכו', עכ"ל. והפלא יועץ (ערך דאגה) הביא את פתגם החכם: 'העבר אין, והעתיד עדיין, וההווה כהרף עין. מה זה החיים? מה שאדם חי בהווה.

אבל כשאדם נפטר, מתחילים לספר את העבר שלו ומדברים על השנים שעברו שהוא חי בעולם. לכן כשאדם שמתפאר הרבה בעבר שלו, 'מה עשיתי, ומה הצלחתי וכו', אומרים לו: 'למה אתה

וניתן דוגמא, הרי תיבת 'שור' כולה שמות קודש, כי ש' זה מילוי שם אלהים דיודיין – בחינת הפנים של השם, ו' – זו אות שמורה על המשכה, אות ר' היא שם אלהים בריבוע (כזה: א' א"ל אלהי אלהים). ושור שנגר את הפרה, הוא בחינת יחוד פנים ואחור של שם שור, עם פרה, שזה מיתוק הדינים של פ"ר דינים וה' גבורות מנצפ"ך, כי 'נגיחה' מרמו גם לזיווג. כי לעתיד לבוא הרבה עניינים בתורה כמו דיני ממונות וכו', לא יהיו רלבנטיים למציאות של עולם הבא שהוא רוחני, אלא שרמוזים כאן עניינים רוחניים גבוהים ששייכים יותר לתורת הסוד וזה הנצחיות שבתורה.

רק שעתה אנחנו חייבים ללמוד את הנגלה של התורה, כי הסוד זה פנימיות, ואפילו אם יהיו לך את המפתחות של הפנימיות, כל זמן שלא יהיה לך את המפתחות של הדלתות החיצוניות, לא תוכל להיכנס. ודומה לאדם שקיבל את המפתח לכספות, אבל לא קיבל את המפתח לדלת הפלדה של חדר הכספות, שלא יכול להיכנס לבפנים.

ימי חמישי ששי שבת - הוד יסוד מלכות

לד. וביום חמישי צריך ללמוד את התורה בבחינת 'הוד', כי הוד זה ספירה שיש כנגדה בחינת 'דוה' – 'דם נדה' המרמו לסטרא אחרא ולטומאה, ובכל סוגיה צריך ללמוד את בחינת 'הוד', דהיינו איך אני הופך ע"י התורה את הרע לטוב, והופך את המים מרינין למים מתיקין, איך אני מברר את הטוב שנמצא בכל דבר, ועי"ז אני מוציא את החיות מהרע – וממיתו, כל זה שייך ל'הוד'.

וביום הששי צריך ללמוד את התורה בקדושת היסוד, דהיינו להוציא מכל ענין וענין שאתה לומד, עצות על שמירת ברית קודש. וכמו בספר לקוטי מוהר"ן, שאפשר ללמוד כל תורה ותורה שבו באופן שמוציאים מכל תורה עצות לשמירת הברית, וכך צריך להיות גם בכל התורה כולה. כי תיקון היסוד הוא בחינת 'תיקון הכללי', שהוא כולל את הכל, וכמו שהיסוד נקרא 'כל'. ובשבת יש ללמוד כל סוגיא ולראות איך על ידי התורה הזו אני ממליך את הקב"ה עלי, על כל אברי, ועל כל העולם כולו.

צריך להיות טוב כדי לזכות לקבל מהטוב שגנוז בכל יום

לה. רק שצריך להיכנס לטוב הגנוז שיש בכל יום, כי כל יום יש בו טוב של תורה שגנוז בו מכל הבחינות הנ"ל, ואומר הזוהר גם: "לכל יום יש גדר מבחון שלא יפגס כל אדם לאותו טוב, כמו חשף שמכסה את האור ... בכל יום תמצא שמירה, ואותם שומרים הם כמו קוצים לפגם. ויש .. כמו נחשים ועקרבים ושׂרפים, ושומרים אותו טוב שלא יפגס לשם מי שאינו ראוי להפגס וכו'. אבל מי שהוא טוב, כל השומרים הם למרותו, וקטגור נעשה סגור, ויכניסו (אותו) לטוב הגנוז. ואותו טוב הגנוז יאמר להם: 'פתחו לו בשער זה שנקרא אהבה, או בשער זה שנקרא תשובה'.

השער של החסד ואהבה של יום א' כולל כל השערים

לו. יש שער של תשובה ויש של אהבה, ורבינו מדבר כאן על הפתח שער האהבה – בחינת 'חסד', והוא באמת כולל את כל השערים של כל הימים. והביאור בזה, כי הנה הפסוק אמר (תהלים מב, ט) "יומם יצנה ה' חסדו", ומדייק הזוהר בפרשת אמור (ח"ג דף קצ"ג), דמזה שלא כתוב 'יום' אלא 'יומם', למדנו שהיום הראשון של החסד, הוא הולך עם כל החמשה ימים יחד, כי הוא כולל את כל

אברהם זכה לטוב הגנוז בכל הימים כי היה וותרן בממון

לו. וזהו שממשיך רבינו ואומר, וז"ל: ולכך נאמר באברהם (בראשית כד, א) "ואברהם זקן בא בימים", הינו שהיו כל הימים שלו שלמים וגדולים. כי 'מסטרא דימינא מחא חורא ככספא', ומן הקטגור נעשה סגור, והיה יכול לבוא בכל יום אל הטוב הגנוז השייך לו, ע"כ. וכפי זה, זו הסיבה שזכר באברהם בחינה של 'ימים', אברהם היה עוסק בתורה, ולכן הוא מביא את כל הימים של התורה, אבל שרה היא אשה שלא עוסקת בתורה, ולכן בשרה לא נזכר ימים, ולכן דוקא באברהם כתוב "ואברהם זקן בא בימים", ואפילו גם בשעת פטירתו מוזכר ימים: "ואלה ימי שני חיי אברהם", ולא רק 'שנים' כמו שראוי להזכיר לאדם שנפטר.

ולזה זוכים על ידי שאדם וותרן בממון, דהיינו עושה חסד עם הממון שלו ולא מקפיד עם אחרים, כמו אברהם שהיה וותרן בממון, מכניס אורחים ועושה להם ג' לשונות בחדל – נותן ומשפיע לכולם. וכן אברהם אבינו מוותר למלך סדום על כל הממון למרות שהוא שלו על פי הדין. והוא אומר לו (בראשית י"ב, כג): אם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשירתי את אברהם.

מדוע אברהם לא רצה בממון סדום אבל קיבל מפרעה ואבימלך

לח. כאן יש שאלה, מדוע ממלך סדום לא הסכים לקחת ממון, אף שהיה כל הממון של אברהם שהרי הצילו מיד המלכים. ואילו מאבימלך כן קיבל כמו שכתוב (בראשית כ, טז) "הנה נתתי אלף כסף לאחיקף", וגם קיבל ממון מפרעה כמו שכתוב (שם י"ג, ב): "ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב". אכן מצאנו שגם מהממון של פרעה ואבימלך לא רצה אברהם להינות בעצמו, והוא נותן אותו לבני הפילגשים. כמובא בסוף הפרשה (שם כה, ו) "ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת" ופירש"י: מה שניתן לו על אודות שרה, ושאר מתנות שנתנו לו, הכל נתן להם, שלא רצה ליהנות מהם, ע"כ. וזה מפני שאברהם כל הממון שלו היה בקדושה, ולכן את הממון שקיבל מאבימלך ומפרעה לא רצה להשתמש בו לעצמו, ולא בשביל יצחק בנו הקדוש, אלא רק שיהיה לבני הפילגשים שלו.

אבל עדיין למה באמת לקח מפרעה ואבימלך, ומסדום לא לקח. והתשובה: שכל הממון של סדום היה של גזל, ולכן אברהם לא רצה לקבל את הכסף הזה אפילו לרגע אחד, משא"כ הממון של אבימלך ופרעה – שאף שזה לא ממון שבקדושה, ואברהם לא רוצה אותו, בכל אופן אינו גזל, ולכן קיבל אותו אברהם אבל לא נהנה ממנו אלא נתן אותו לבני הפילגשים. וזה הבחינה שיש לאברהם להיות 'ותרן בממון', מוותר על כל על העשירות של סדום, של פרעה ושל אבימלך, ובזכות זה זוכה ל'אריכות ימים' – היינו לטוב שגנוז בכל יום ויום. ה' יזכנו אמן.